

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики
Протокол № 1 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	28 "Публічне управління та адміністрування"
Спеціальність	281 "Публічне управління та адміністрування"
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	"Публічне адміністрування"

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник: к.е.н., доцент

 Ганна ШУМСЬКА

Завідувач кафедри
державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики

 Наталія ГАВКАЛОВА

Гарант програми

 Наталія ГАВКАЛОВА

Харків
2023

ВСТУП

Сучасні процеси трансформаційних перетворень в Україні, що характеризуються впливом світової кризи, глобалізацією та інтеграцією, зумовлюють проведення необхідних реформ для забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Актуальною проблемою є формування ефективної співпраці між органами публічної влади й іншими економічними суб'єктами та пошук у межах цієї співпраці нових шляхів для забезпечення ефективного управління соціально-економічними процесами на місцевому рівні. Дисципліна "Територіальне управління" є обов'язковою навчальною дисципліною підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня освітньої програми "Публічне адміністрування" для всіх форм навчання та посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки надає методологічні, методичні знання, допомагає сформувати професійні компетентності щодо планування, аналізу, оцінки і розробки заходів у сфері територіального управління в Україні. Вивчення дисципліни "Територіальне управління" сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки здобувачів, формуванню у них компетентностей щодо науково-аналітичного опрацювання проблем та прийняття ефективних рішень у сфері територіального управління в Україні.

Метою навчальної дисципліни "Територіальне управління" є формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо розподілу влади між різними рівнями та підвищення ефективності управління територіями в Україні умовах реформ.

Завданнями навчальної дисципліни є:

формування компетентностей щодо використання сучасних підходів для аналізу ефективності територіального управління, а також реалізації регіональної соціально-економічної політики;

обґрунтування оптимальних шляхів реформування регіонального управління та місцевого самоврядування у загальній системі публічного управління;

розроблення пропозицій з реформування адміністративно-територіального устрою із здійсненням прогностичної оцінки наслідків їх впровадження;

формування здатності аналізувати процеси розвитку місцевого самоврядування та його елементів, шляхи та методи удосконалення структури органів місцевого самоврядування;

застосування сучасних методів дослідження систем управління та діяльності регіональних органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, алгоритми оцінки їх діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є засвоєння фундаментальних і прикладних засад територіального управління господарськими процесами та механізмів реалізації соціально-економічної політики держави в умовах реформ.

Об'єкт навчальної дисципліни – це територія як соціально-економічної система, соціально-економічні, суспільні та інші процеси, що відбуваються на територіях різного рівня.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна,

визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH02	ЗК02, ЗК04, ЗК07, СК02, СК05
PH03	СК06
PH04	ЗК01, ЗК03, СК03, СК04, СК08, СК09
PH06	ЗК01, СК08
PH07	ЗК02, СК04, СК08, СК11
PH08	СК03
PH11	СК08
PH15	ЗК01, ЗК07, СК04, СК08, СК09, СК13

де, PH02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.

PH03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

PH04. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.

PH06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур.

PH07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

PH08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

PH11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

PH15. Планувати і здійснювати дослідження щодо вирішення актуальних проблем соціально-економічного розвитку держави та територіальних громад Харківського регіону в умовах децентралізації влади.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК03. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- СК02. Здатність організувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.
- СК03. Здатність організувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування.
- СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.
- СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.
- СК06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.
- СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.
- СК09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.
- СК 11. Здатність використовувати інструменти локальної демократії в громадах в умовах децентралізації влади для забезпечення соціально-економічного розвитку.
- СК 12. Здатність розробляти і впроваджувати дієві проекти в публічному секторі, організувати міжсекторальну співпрацю органів державної влади, використовувати механізм державно-приватного партнерства.
- СК13. Здатність здійснювати дослідження щодо вирішення актуальних проблем соціально-економічного розвитку держави та територіальних громад Харківського регіону.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Розподіл влади між різними рівнями

Тема 1. Територіальна організація влади в Україні та територіальне управління.

1.1. Предмет дисципліни "Територіальне управління" та основний понятійний апарат.

Предмет і понятійний апарат дисципліни "Територіальне управління". Територіальні основи публічної влади в Україні. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні. Моделі територіальної організації влади. Трансформаційні процеси у сучасній Україні. Система адміністративно-територіального устрою України. Актуальні проблеми організації територіального управління в Україні.

1.2. Об'єкти, суб'єкти та принципи територіальної організації влади та територіального управління в Україні.

Економічна сутність об'єктів і суб'єктів територіальної організації влади та територіального управління в Україні. Основні принципи територіальної організації влади та територіального управління в Україні.

1.3. Методи дослідження проблем територіальної організації влади та територіального управління в Україні.

Методологія дослідження проблем територіальної організації влади та територіального управління в Україні. Класифікація основних методів, що використовуються у сфері територіального управління в Україні. Характеристика основних методів у сфері територіального управління в Україні.

1.4. Місце і роль дисципліни у системі навчальних дисциплін.

Взаємозв'язок дисципліни "Територіальне управління" з іншими дисциплінами і науками. Основний внесок дисципліни "Територіальне управління" у розвиток економічних та інших дисциплін.

Тема 2. Державна регіональна політика в Україні.

2.1. Сутність і цілі регіональної економічної політики.

Сутність, мета та основні завдання регіональної економічної політики. Державна регіональна політика як складова регіональної економічної політики держави.

2.2. Принципи державної регіональної економічної політики в Україні.

Зміст принципів державної регіональної економічної політики та їх практична реалізація в Україні.

2.3. Складові частини державної регіональної економічної політики.

Сутність та зміст основних складових частин державної регіональної економічної політики в Україні.

2.4. Реалізація регіональної економічної політики органами влади в Україні.

Структура влади країни. Повноваження центральних органів державної виконавчої влади при здійсненні регіональної політики. Повноваження регіональних державних органів виконавчої влади. Повноваження органів місцевого самоврядування.

2.5. Складові частини механізму регіональної економічної політики в Україні.

Нормативно-правові основи реалізації регіональної економічної політики в Україні. Форми, методи та інструменти реалізації регіональної економічної політики. Інституційне забезпечення державної регіональної політики: стан, проблеми та перспективи.

Тема 3. Реформування адміністративно-територіального устрою.

3.1. Методологічні засади реформування адміністративно-територіального устрою держави.

Необхідність реформування адміністративно-територіального устрою держави. Методологічні засади змін адміністративно-територіального устрою України.

3.2. Концептуальні засади адміністративно-територіальної реформи.

Нормативно-правові засади адміністративно-територіальної реформи в Україні. Розробка Концепції адміністративно-територіальної реформи в Україні.

3.3. Стан та проблеми сучасного адміністративно-територіального

устрою України.

Сучасний стан адміністративно-територіального устрою України. Основні проблеми адміністративно-територіального устрою України та напрями їх вирішення.

Змістовий модуль 2. Підвищення ефективності управління територіями.

Тема 4. Становлення та розвиток системи місцевого самоврядування.

4.1. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.

Правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні. Розробка та реалізація нормативних документів в органах місцевого самоврядування.

4.2. Місцеве самоврядування та його місце в системі публічної влади.

Сутність поняття "місцеве самоврядування". Еволюція місцевого самоврядування в Україні та інших країнах світу. Місцеве самоврядування як форма партисипативної демократії: правові основи та досвід міст України.

4.3. Форми та принципи участі громадськості у місцевому самоврядуванні.

Класифікація форм участі громадськості у місцевому самоврядуванні. Основні принципи участі громадськості у місцевому самоврядуванні. Децентралізація та деконцентрація владних повноважень як чинник розвитку місцевого самоврядування.

4.4. Концептуальні основи реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Необхідність реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Проблеми забезпечення самостійності територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення.

4.5. Інструменти впливу громади на місцеву владу.

Зміст і класифікація інструментів впливу громади на місцеву владу відповідно до вітчизняного законодавства (збори громадян за місцем їх проведення; електронні петиції; громадські слухання; місцеві ініціативи). Практичне застосування основних інструментів впливу громади на місцеву владу. Зарубіжний досвід застосування основних інструментів впливу громади на місцеву владу.

Тема 5. Територіальне управління в умовах змін.

5.1. Зміни на територіальному рівні: сутність, поняття та етапи.

Сутність поняття "зміни". Суб'єкти та об'єкти змін на територіальному рівні. Основні етапи змін на територіальному рівні.

5.2. Управління ресурсами територій країни в умовах змін.

Необхідність управління ресурсами територій країни в умовах змін (трудовими, фінансовими, інвестиційними, інноваційними та ін.). Особливості процесу планування, організації та контролю використання ресурсів територій країни в умовах змін.

5.3. Стратегічний менеджмент у ході проведення змін.

Поняття "стратегічний менеджмент" у процесі реалізації змін. Необхідність проведення стратегічного менеджменту у ході проведення змін. Основні типи стратегічних змін. Етапи впровадження стратегічних змін на

території країни.

Тема 6. Результативність і ефективність державного управління та місцевого самоврядування.

6.1. Забезпечення ефективності державного управління та місцевого самоврядування.

Поняття "ефективність" у системі органів державної влади та місцевого самоврядування. Управління якістю як основа ефективного управління територіями. Організаційно-правові засади розробки систем управління якістю ефективного управління територіями. Забезпечення ефективності державного управління та місцевого самоврядування. Алгоритм проектування, розробки та впровадження систем управління якістю в органах місцевого самоврядування та місцевих органах виконавчої влади.

6.2. Критерії оцінки результативності діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

Теоретичні засади оцінки результативності та ефективності. Основні критерії оцінки результативності діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

6.3. Оцінка виконання функціональних повноважень співробітників органу виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Аналіз організаційної структури з функціональними повноваженнями системи державного управління та місцевого самоврядування. Оцінка виконання функціональних повноважень співробітників органу виконавчої влади.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1.	Творче завдання за темою "Визначення взаємозв'язку навчальної дисципліни з іншими навчальними дисциплінами у графічному і табличному вигляді" (робота у малих групах). Семінарське заняття за темою.
Тема 2.	Практичне завдання "Розрахунок соціально-економічних, екологічних та інших показників регіону для проведення SWOT-аналізу, надання рекомендацій щодо ефективного управління територією регіону"
Тема 3.	Практичне завдання "Аналіз особливостей адміністративно-територіального устрою в Україні" (робота у малих групах). Творче завдання: "Побудування "дерева" цілей і "дерева" проблем для розроблення напрямів реформування адміністративно-територіального устрою в Україні" (робота у малих групах)" (метод структуризації цілей / проблем; метод Г. Сааті). Практичне завдання (кейс) "Обґрунтування напрямів реформування адміністративно-територіального устрою в Україні"
Тема 4.	Практичне завдання (кейс). "Необхідність становлення місцевої демократії в Україні та інших країнах світу". Практичне завдання "Розроблення технічного завдання на проєкт регіонального

	розвитку, що претендує на отримання фінансування за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку".
Тема 5.	Практичне завдання "Визначення джерел наповнення доходної частини та фінансової автономії місцевих бюджетів в Україні" (робота у малих групах).
Тема 6.	Ігровий метод навчання – метод Світового кафе «Оцінка результативності й ефективності органів державного управління та місцевого самоврядування в Україні та інших країнах світу» (групова робота у вигляді ігри)

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.
Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1.	Вивчення лекційного матеріалу. Творче завдання на тему: "Аналіз поняття «територіальне управління» (компаративний аналіз). Підготовка до семінарського заняття.
Тема 2.	Написання есе на тему: "Концептуальний аналіз Закону України "Про засади державної регіональної політики". Підготовка презентації за темою: "Застосування проектного підходу у процесі реалізації стратегій регіонального розвитку". Підготовка до поточної контрольної роботи
Тема 3.	Підготовка презентації за темою: "Сутність та основні напрями реформування адміністративно-територіального устрою в Україні" (закінчення аудиторного завдання у групах). Підготовка до колоквиуму.
Тема 4.	Підведення підсумків проведених кейсів. Оформлення отриманих результатів у вигляді есе. Підготовка до поточної контрольної роботи.
Тема 5.	Написання есе на тему "Ефективна кадрова політика в органах місцевого самоврядування як основа успішного територіального управління"
Тема 6.	Виконання домашнього завдання "Оцінка результативності й ефективності органів державного управління та місцевого самоврядування в Україні та інших країнах світу"

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

проблемні лекції (тема 3) – для постановки перед аудиторією проблемних запитань в рамках теми, а також для спонукання участі здобувачів у розв'язанні проблем лекції, їх участі у відповідях на запитання, елементи дискусії;

робота в малих групах (теми 1, 2, 4 5) – для структуризації лекційних або практичних занять за формою і змістом, а також для участі кожного здобувача в роботі за темою заняття (здобувачам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу),

що забезпечує формування особистісних якостей, а також комунікативних навичок та навичок командної роботи;

метод прийняття рішень (тема 3) – метод аналізу ієрархій (метод Т. Сааті) – для опанування процесу прийняття складних рішень, а також обрання найкращого варіанту (альтернативи), який найбільше узгоджується із самою сутністю проблеми та вимогами до її вирішення;

ігрові методи, наприклад, метод світового кафе (тема 6) – для поглибленого вивчення проблеми під час роботи над стратегічними завданнями в прийнятті рішень, що дозволить здобувачам навчитися взаємодіяти у групі для виявлення низки проблем, а також узагальнювати множинні варіанти їх вирішення) тощо.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні та творчі завдання (22 бали), есе та підготовка презентацій (12 балів), поточні контрольні роботи (12 балів), колоквиуми (14 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність "Публічне управління та адміністрування"
Освітньо-професійна програма "Публічне адміністрування".
Навчальна дисципліна "Територіальне управління"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове) (25 балів)

1. Регіональна економічна політика – це:

- а) сфера діяльності з управління політичним розвитком країни у просторовому, регіональному аспекті, яка відображає як взаємовідносини між державою і регіонами, а також регіонів між собою;
- б) управління економічним та соціальним розвитком країни у регіональному аспекті;
- в) сфера діяльності з управління політичним, економічним, соціальним і екологічним розвитком країни у просторовому, регіональному аспекті, яка відображає як взаємовідносини між державою і регіонами, а також регіонів між собою;
- г) управління політичним, економічним і екологічним розвитком країни у регіональному аспекті, яке відображає взаємовідносини між регіонами.

2. Загальні збори громадян – це:

- а) форма вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення;
- б) пропозиція членів громади про обов'язки розгляду на відкритому засіданні ради будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування;
- в) заслуховування не рідше одного разу на рік громадою звітів делегатів ради і посадових осіб місцевого самоврядування;
- г) збори всіх або частини жителів територіальної громади за місцем проживання для вирішення питань місцевого значення;
- д) вибори депутатів відповідної місцевої ради.

3. Третій рівень системи суб'єктів місцевого самоврядування:

- а) органи самоорганізації населення;
- б) органи місцевого самоврядування;
- в) територіальні громади;
- г) сільські, селищні, міські, районні у містах ради;
- д) виконавчі органи сільських, селищних, міських рад.

4. Місцеві ініціативи – це:

- а) форма вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення;
- б) пропозиція членів громади про обов'язковий розгляд на відкритому засіданні ради будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування;
- в) заслуховування не рідше одного разу на рік громадою звітів делегатів ради і посадових осіб місцевого самоврядування;
- г) збори всіх або частини жителів територіальної громади за місцем проживання для вирішення питань місцевого значення;

д) вибори депутатів відповідної місцевої ради.

5. Державна регіональна економічна політика – це

а) сукупність організаційних, правових та економічних заходів, які здійснюються державою у сфері розвитку регіонів відповідно до поточних і стратегічних цілей;

б) сукупність організаційних, правових та економічних заходів, які здійснюються органами місцевого самоврядування у сфері розвитку регіонів відповідно до поточних і стратегічних цілей;

в) сукупність організаційних, правових та економічних заходів, які здійснюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у сфері розвитку регіонів відповідно до поточних і стратегічних цілей;

г) управління політичним, економічним і екологічним розвитком країни.

6. Принципи державної регіональної політики:

а) принцип раціонального розміщення виробництва;

б) принцип пріоритетності;

в) принцип єдності;

г) принцип внутрідержавного та міжнародного поділу праці.

7. Державну регіональну економічну політику проводять:

а) центральні органи виконавчої влади;

б) місцеві органи виконавчої влади;

в) органи місцевого самоврядування;

г) органи судової влади.

8. До ознак місцевого самоврядування входять наступні:

а) правова оформленість, наявність самостійної правової основи діяльності;

б) специфічна форма публічної влади;

в) особливий об'єкт управління;

г) наявність власних ресурсів;

д) суб'єкт – територіальна громада;

е) наявність кваліфікованих кадрів;

ж) демократично обраний вищий орган правління;

з) економічна багатоманітність.

9. Функціями місцевого самоврядування за формами діяльності є:

а) прерогативна;

б) установча;

в) контрольна;

г) релігійна;

д) правоохоронна;

е) правотворча;

ж) нормативна.

10. Функції місцевого самоврядування за сферами діяльності:

а) правоохоронна;

б) бюджетно-фінансова;

в) соціального захисту населення;

г) інформаційна;

д) установча.

11. Принцип рівності (принцип державної регіональної політики) має напрями:

- а) потребує інтегрованого, різнобічного, відкритого і справедливого визначення пріоритетів державної регіональної політики;
- б) націлює процес надання громадських та державних послуг з максимальним наближенням до рівня їх споживання;
- в) зобов'язує державу підтримувати на однаковому рівні ступінь соціально-економічного розвитку всіх її регіонів та населених пунктів;
- г) потребує об'єктивної оцінки та визначення пріоритетних напрямків розвитку і врахування реальних можливостей обраних заходів щодо їх вирішення з точки зору достатності ресурсної бази та відповідності поставленим цілям.

12. Науково-технічна політика, як складова частина регіональної політики, спрямована на:

- а) визначення пріоритетів щодо вдосконалення та розвитку інвестиційної й інноваційної діяльності в регіоні;
- б) гальмування депопуляційних процесів;
- в) створення вільних економічних зон для активізації підприємництва, формування ринкової інфраструктури, залучення іноземних інвестицій, нарощування експортного потенціалу окремих регіонів, що потребують прискореного розвитку
- г) забезпечення регіонів можливостями для самостійного розвитку на умовах самофінансування та самозабезпечення.

13. Форми безпосередньої демократії:

- а) органи самоорганізації населення;
- б) загальні збори громадян;
- в) місцевий референдум;
- г) місцеві голови;
- д) місцеві ініціативи;
- е) представницькі органи місцевого самоврядування.

14. Другий рівень системи суб'єктів місцевого самоврядування:

- а) органи самоорганізації населення;
- б) органи місцевого самоврядування;
- в) територіальні громади;
- г) сільські, селищні, міські, районні у містах ради;
- д) виконавчі органи сільських, селищних, міських рад.

15. Як зобов'язані діяти органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи?

- а) на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України;
- б) на повазі до основоположних прав і свобод людини та неухильного дотримання законності;
- в) на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що не заборонені Конституцією та законами України;
- г) на принципах верховенства права.

Завдання 2 (стереотипне) (6 балів)

Визначте, які з перелічених нижче галузей промисловості Львівського регіону є галузями смарт-спеціалізації його території. Відомо, що в Україні загальний обсяг реалізованої промислової продукції за аналізований період склав 436527,7 млн грн, а у Львівській області – 9136,5 млн грн. Вихідні дані про обсяги реалізації промислової продукції за видами діяльності за аналізований період подано у таблиці.

Таблиця

Вихідні дані для розрахунків

Види діяльності	Обсяг реалізованої промислової продукції підприємств, млн грн	
	в Україні	у Львівській області
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	60029,4	2427,5
Легка промисловість	2890,0	311,05
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	29928,2	440,4

Завдання 3 (евристичне) (9 балів)

Обґрунтуйте стан розвитку регіонів України на основі даних Державної служби статистики України про обсяги валового регіонального продукту (ВРП) і середню чисельність населення за аналізований період (таблиця). Зробіть висновки.

Таблиця

Вихідні дані для розрахунків

	ВРП, млн грн	Середня чисельність населення, тис. осіб
Україна	838 856	45,87
Вінницький	18 216	1,65
Волинський	10 418	1,04
Дніпропетровський	93 183	3,35
Житомирський	14 610	1,28
Закарпатський	11 662	1,25
Запорізький	33 552	1,81

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики.

Екзаменатор, к.е.н., доцент

Ганна ШУМСЬКА

Завідувач кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики, д.е.н., професор

Наталія ГАВКАЛОВА

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове) (25 балів)

Максимальна кількість балів за правильно вирішені тестові завдання – 25 балів (від 1 бала за вірну відповідь).

Завдання 2 (стереотипне) (6 балів)

Максимальна кількість балів за виконання стереотипного завдання – 6 балів:

за правильне представлення та використання методичного апарату, зокрема формул та позначення до них (2 бали);

за арифметичну правильність розрахунків та правильне наведення одиниць виміру показників (2 бали);

за наявність висновку / відповіді (2 бали).

Завдання 3 (евристичне) (9 балів)

Максимальна кількість балів за виконання евристичного завдання – 9 балів:

за правильне представлення та використання методичного апарату, зокрема формул та позначення до них (2 бали);

за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, які входять до алгоритму вирішення завдання, та охайність представлення результатів (3 бали);

за арифметичну правильність розрахунків та правильне наведення одиниць виміру показників (2 бали);

за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність висновку (2 бали).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вступ до публічного адміністрування : навч. посібн. / за заг. ред. докт. екон. наук, професора Гавкалової Н. Л. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 382 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/14611>

2. Державне та регіональне управління : навчальн. посібник / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко та ін. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 160 с.

3. Європейська регіональна політика: підручник / за ред. А. Крисоватого та І. Ліщинського. – Тернопіль : ВПЦ "Економічна думка ЗУНУ", 2020. – 236 с.

4. Територіальне управління та місцеве самоврядування : навч. посібн. / О. Я. Немирівська – Київ : УкрСІЧ, 2019. – 226 с.

Додаткова

5. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети України. ДУ "Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України"; наук. редактор В. С. Кравців. – Львів, 2018. – 157 с.

6. Управління проектно-орієнтованими організаціями : навчальн. посібн. / укл. Н. Л. Гавкалова, М. В. Грузд, Т. А. Власенко, В. І. Мельник, Г. М. Шумська // за заг. ред. д.е.н., проф. Гавкалової Н. Л. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 505 с.

7. Шумська Г. М. Теоретико-методичні аспекти забезпечення дієвого публічного управління для здійснення ефективної державної й регіональної економічної політики в умовах цифрового розвитку / Г. М. Шумська // Трансформація суспільних відносин в умовах цивілізаційних змін: колективна монографія. – Харків : СГ НТМ «Новий курс», 2023. –С. 307 – 329. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29187>

8. Шумська Г. М. Розвиток публічного адміністрування для забезпечення ефективного територіального управління в Україні на засадах цифровізації / Г. М.

Шумська // Цифрове суспільство: управління, фінанси та соціум : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 28 квітня 2023 р. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2023. – С. 254 – 256. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29537>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

9. Європейська хартія про місцеве самоврядування. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

10. Про засади державної регіональної політики : Закон України № 156-VIII (редакція від 27.07.2022). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 2189-VIII від 10.06.2018 р. (із доповненнями та змінами). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

13. Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua/>

14. Посилання на навчальну дисципліну "Територіальне управління" на сайті ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=2628>